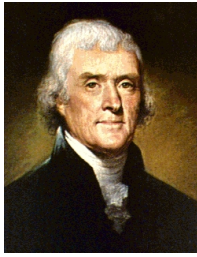

La moneda i la constitució.

«Penso que les institucions bancàries són més perilloses per a les nostres llibertats que exèrcits sencers llestos per al combat. Si el poble americà permet un dia que els bancs privats controlin la seva moneda, els bancs i totes les institucions que floriran al voltant d'ells, privaran a la gent de tota possessió, primer per mitjà de la inflació, de seguida per la recessió, fins al dia que els seus fills es despertaran sense casa i sense sostre, sobre la terra que els seus pares van conquerir».

Thomas Jefferson, 1802.

Aquesta frase premonitòria atribuïda al qui fou el tercer president dels Estats Units de Nord-amèrica reflecteix el perill que pot suposar, per un estat o una comunitat d'estats, que la capacitat pública d'inventar i desinventar diner sigui privatitzada.

Tradicionalment, en molts estats, eren els seus respectius bancs centrals els encarregats d'imprimir diner públic. Diner de monedes i bitllets que circulen anònimament de mà en mà, generalment sense deixar rastre, i que permet adquirir tant mercaderies lícites com il·lícites.

Però, des de fa un temps, molts estats i algunes comunitats d'estats han delegat la seva capacitat d'inventar diner públic en entitats financeres privades, les quals inventen el diner, prestant-lo als governs, ja sigui directament o mitjançant altres entitats financeres. Els casos més il·lustratius d'aquesta situació són els Estats Units de Nord-amèrica, amb la seva Reserva Federal, i la zona Euro.

Hi ha el compromís que aquest diner prestat ha de ser tornat amb un interès al cap d'un temps, tant el capital base com els interessos.

Exemple de la pel·lícula *Concursant*.

L'interès del préstec constitueix una falla del sistema que fa que, a la llarga, es generin inevitablement deutors en fallida.

Per entendre fàcilment el problema que representa un préstec que s'ha de tornar amb interès, és il·lustratiu el breu vídeo, de 6 minuts 51 segons, fragment d'una pel·lícula titulada [Concursante](#) (*Concursant*, film en castellà).

En aquest vídeo, un home explica a un altre, al voltant d'un tauler d'escacs, com un banquer, fitxa negra, presta les úniques 100 monedes que hi ha a deu persones, 10 fitxes blanques, a raó de 10 monedes per persona. Cada fitxa blanca ofereix els seus béns com a garantia del préstec.

Al cap d'un any, el banquer, fitxa negra, reclama a cadascuna de les fitxes blanques el capital base, 10 monedes, més els interessos, una moneda. 11 monedes de cada fitxa blanca. En total: 110 monedes.

El problema és que la fitxa negra reclama 110 monedes i només n'hi ha 100. Però la fitxa negra diu que no hi ha cap problema. El banquer, per tal de facilitar les coses, demana aquell any una sola moneda a cada fitxa blanca.

Passats 10 anys, cadascuna de les fitxes blanques han tornat al banquer, fitxa negra, les seves 10 monedes que tenien, a raó d'una moneda per any. Però cadascuna d'aquestes fitxes blanques encara deu 11 monedes, si descartem que els interessos siguin acumulatius.

Al final, les 10 fitxes blanques es converteixen en deutors en fallida, i els béns que han ofert en garantia passen a ser propietat del banquer. I tot, a canvi de res.

Els estats i el deute amb interès.

Les empreses són entitats amb afany de lucre que, en el millor dels casos, generen beneficis que els permeten tornar els seus deutes contrets amb les entitats financeres.

Però cal saber que els estats no són empreses amb afany de lucre que generen beneficis, sinó que utilitzen aquests diners per adquirir recursos, construir infraestructures i oferir serveis públics. Per la qual cosa, no només no podran tornar els interessos del diner prestat, sinó que tampoc no podran tornar el capital base.

Això explica perquè als estats, on la capacitat d'inventar diner públic està privatitzada, hi augmenta el seu endeutament any rere any. Tard o d'hora, els prestamistes exigiran el pagament del deute acumulat, i l'estat en qüestió haurà d'augmentar els impostos, aplicar retallades als pressupostos, vendre's i fer privatitzar les seves infraestructures, sanitat, educació, serveis i pensions públiques.

La desunió europea fiscal i del deute.

Joan Casals, qui fou president de la PIMEC (Petita i Mitjana Empresa a Catalunya), va publicar un article titulat [*La desunió fiscal europea*](#), al diari català *Avui*, el 16 de juliol del 1997. En aquest article, avisava del perill d'una unió monetària a Europa sense una unió fiscal. Una unió fiscal hagués comportat una compensació econòmica dels estats més productius cap als que ho són menys, tal com es fa als mateixos EUA. Al no ser-hi, estats menys productius com Grècia han acabat en fallida econòmica i aplicant greus retallades pressupostàries, per l'acumulació del seu deute.

També l'expert econòmic i informàtic [*Martin Armstrong*](#), consultat per les autoritats europees sobre la creació de l'euro, va aconsellar que s'apliqués una unió fiscal, a més d'una unió dels deutes públics dels diferents estats en un deute conjunt europeu. Ambdues mesures foren rebutjades.

El cas de l'Estat espanyol.

L'Estat espanyol va disposar, amb la pesseta, de la seva pròpia capacitat d'inventar diner públic sense generar deute fins l'any 1998, quan el cap de govern José Maria Aznar, amb Rodrigo Rato i Mariano Rajoy de vicepresidents, van signar la cessió d'aquesta capacitat, llavors en mans del Banc d'Espanya, al Banc Central Europeu, dins de la nova moneda comuna europea.

L'1 de gener del 2002, el Banc Central Europeu va permetre l'emissió d'euros, sota la forma de préstecs que rebia, procedents d'entitats financeres privades. En teoria, aquests euros s'han de tornar amb interès. A la pràctica, la devolució d'aquests euros és impossible.

Al principi, quan es formalitza un préstec, el deutor té disponibilitat de diners per gastar, sembla que al mercat hi ha diner abundant i la seva economia és pròspera. Però quan es cancel·len els terminis del préstec, i aquest s'ha de tornar amb interès, llavors és quan arriben les privacions i la misèria. És el que diu la frase inicial atribuïda a Thomas Jefferson i el que va passar a l'economia espanyola amb l'expansió inicial de les hipoteques immobiliàries i la crisi posterior.

Els successius governs espanyols han hagut d'aplicar retallades als seus pressupostos i obligar a les administracions autonòmiques i municipals a fer el mateix. El fons públic de les pensions s'ha vist disminuït en 200.000 milions d'euros en successives adquisicions de deute públic estatal. Amb aquests ingressos, fruit de la compra de deute públic, i la compra de deute públic per part de les entitats financeres, el govern estatal aconsegueix equilibrar els seus pressupostos. De moment.

El debat sobre una nova constitució catalana.

Una sentència del Tribunal Constitucional espanyol sobre el projecte de reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, elaborat mitjançant una intensa participació de la societat catalana, retallava a aquesta comunitat autònoma nombroses competències i atribucions que es volien assumir novament en aquest projecte de llei, competències i atribucions que el mateix tribunal no va escapar en els projectes de modificacions d'estatuts d'altres autonomies espanyoles.

Això ha despertat, en bona part d'aquesta societat catalana, el desig de recuperar les llibertats nacionals perdudes segles enrere, crear un nou estat i, per tant, elaborar una nova constitució. Entre els arguments a favor s'hi troba la necessitat de sanejar l'economia catalana, que suporta un important dèficit anual crònic en les seves balances fiscals amb l'estat espanyol.

S'han produït algunes iniciatives de debat constitucional, una d'elles coordinada pel jutge Santiago Vidal (<https://www.unanovaconstitucio.cat>). En el seu projecte inicial d'articulat, s'hi proposa el següent article relatiu a la moneda:

Article 89. La moneda i el Banc Central de Catalunya.

- 1. L'euro és la moneda de curs legal a tot l'Estat català.*
- 2. L'emissió de moneda i bitllets serà competència exclusiva del Banc Central de la república, d'acord amb els criteris i límits fixats pel Banc Central Europeu.*
- 3. La seu permanent del BCC serà la ciutat de Barcelona.*

Un cop sabut que l'euro és una moneda generada mitjançant un deute amb interès impossible de pagar, i les dificultats que suposa modificar aquesta característica dins les institucions europees, **la conseqüència, a la llarga, de l'assumpció d'aquest article 89, en els seus apartats 1 i 2, en un hipotètic nou estat català pot representar la ruïna**

d'aquest i de la seva societat. Les mateixes conseqüències que pot patir l'Estat espanyol i el conjunt de la societat espanyola de continuar de la mateixa manera.

En aquest sentit, és molt millor que la proposta de constitució d'un nou estat no esmenti en absolut el seu sistema monetari, i doni llibertat a les seves institucions públiques i al seu poble per assumir altres solucions més òptimes, que no imposar com oficial un únic tipus de moneda basada en el deute amb interès. És el cas del primer esborrany d'un altre projecte de constitució catalana que s'està debatent dins d'Internet (<http://www.constitucio.cat>). Un equip de juristes elabora un projecte de confluència (<http://www.reiniciacatalunya.cat>) amb aportacions dels projectes de constitució existents, recollint propostes d'altres àmbits i escoltant diferents opinions del poble.

El que és vàlid per al projecte de constitució d'un hipotètic estat català, serveix també per a qualsevol altre projecte de constitució de qualsevol altre estat.

Monedes complementàries, socials i locals.

En Jordi Griera, enginyer industrial i cofundador de l'Institut de Moneda Social, ens informa en algunes de les seves conferències, com per exemple [*La moneda, la gran desconeguda*](#) del 2 d'agost del 2013 a Figueres i [*La moneda social*](#) de juny del 2014 a Castellnou del Bages que, en alguns indrets del món, existeixen monedes socials nominatives que dinamitzen l'economia local. Per exemple a Suïssa, des de fa 80 anys, existeix la moneda complementària anomenada *Wir*, funcionant amb èxit per a 60.000 empreses d'aquest país, amb un volum equivalent a 3 mil milions d'euros, segons un documental de la RAI. Aquesta moneda social ofereix disponibilitat de diners dins del mercat, sense que el seu flux monetari es vagi restringint per successius préstecs a retornar amb interès.

A més, cal tenir en compte que els grans bancs solen destinar el 98% dels diners que inverteixen els impositors en valors que ofereixen una alta rendibilitat, com ara especulació en divises, petroli i derivats, armes, etc. Només el 2% és invertit en el mateix mercat d'on provenen aquests diners. Això fa que el mercat de proximitat pateixi una greu desinversió. La responsabilitat d'aquesta situació no és tant dels mateixos bancs, com dels mateixos impositors que exigeixen aquestes altes rendibilitats.

Per aquestes raons, l'economia de la producció i el consum pateix una gran manca de capital (*deflació*). Aquest capital, en canvi, és abundant dins l'economia especulativa (*inflació*). És el que es diu *stagflació*.

En canvi, el flux monetari d'una moneda social es manté íntegrament i sense pèrdues dins el mercat on es produeix. En el cas del *Wir*, la seva activitat és anticíclica: augmenta en situacions de depressió i disminueix en situacions de prosperitat, amortint els efectes de les crisis.

Monedes nominatives.

Existí en els seus orígens un diner nominatiu. Segons l'article [*El primer antecedent de l'escriptura*](#), de l'arqueòloga Denise Schmandt-Besserat, publicat en la revista *Investigación y ciencia* d'agost del 1978, l'economia dels temples-banc de les ciutats-

imperi a Sumer des del 8000 fins el 2300 aC es basava en comptes corrents de fitxes de fang cuit perforades i lligades amb cordills, albarans sota forma de boles de fang cuit amb fitxes al seu interior, i contractes de factura-xec amb tauletes de fang cuit. La seva implantació va coincidir amb una època d'una pau creixent.

Les monedes anònimes existeixen fa aproximadament uns 4300 anys. El seu naixement va coincidir amb l'inici dels primers imperialismes. Juntament amb els bitllets, permeten tant l'adquisició de mercaderies lícites, per exemple menjar o roba, com mercaderies il·lícites, per exemple la reputació d'una persona. És el principal factor de corrupció de la societat.

El diner nominatiu telemàtic pot circular més ràpidament. Pot deixar rastre i, per tant, prova jurídica de cada intercanvi. Aquesta característica estimula l'ètica i la responsabilitat. Permet una economia més transparent on cada agent pot conèixer les dades del conjunt del mercat en igualtat de condicions.

La moneda social *Wir* a Suïssa, com altres monedes socials, per exemple la *Turuta* de Vilanova i la Geltrú a Catalunya, són monedes socials nominatives, alternatives a les oficials. Estimulen l'economia local, la transparència en els intercanvis i la limitació a l'ús de mercaderies i serveis lícits. Són, per tant, un fre a la corrupció.

És evident que la constitució d'un estat no ha d'impedir aquestes experiències si es vol evitar l'empobriment de la seva societat.

La banca sense interès.

Per tal de corregir aquesta falla del sistema que és l'interès del préstec, han aparegut dues iniciatives bancàries pioneres en aquest sentit. Una és la banca *Jak* sueca i l'altra la [banca islàmica](#). Ambdues propostes de banca ètica i sense interès són excel·lents exemples d'alternativa viable tant per la banca privada com pel mateix sistema.

El Sistema General.

Agustí Chalaux (1911-2006) i Lluís Maria Xirinacs (1932-2007) elaboraren, amb altres persones col·laboradores, el Sistema General. Un model polític, econòmic i social on es proposa l'existència d'un diner exclusivament nominatiu. Dins de la seva associació, el Centre d'Estudis Joan Bardina, van redactar un primer llibre titulat [Tercera Via](#), que es mantingué sense editar durant trenta anys, però que va ser la inspiració d'altres publicats abans, com [Una eina per construir la pau](#), [Assaig sobre moneda, mercat i societat](#), [Moneda telemàtica i estratègia de mercat](#) i [Decrets llei per una constitució del segle XXI](#).

Dins el Sistema General, la capacitat de crear diner públic és de titularitat comunitària, sent responsable l'administració pública, ja siguin els municipis, l'estat o la comunitat d'estats amb moneda pròpia.

Les virtuts de l'ètica, la transparència i la responsabilitat són estimulades per una moneda nominativa que deixa prova jurídica de cada intercanvi i que permet saber, amb coneixement de causa, les dades estadístiques del conjunt del mercat. Els planificadors i estudiosos de l'economia poden veure com aquesta disciplina es converteix en una

veritable ciència. El frau fiscal es fa molt més difícil i els impostos poden disminuir, basant-se en una taxa per cada transacció i en un impost sobre la terra que faciliti una municipalització no agressiva.

Conseqüència de la moneda nominativa és l'establiment d'una renda bàsica universal. Al principi, el Sistema General reivindicava un salari social només per a les persones que no tenien cap altre ingrés. Però estudiosos de la renda bàsica han fet notar que el salari social és una discriminació positiva que estimula l'atur, mentre que una renda bàsica universal, més reduïda però oferta a tothom i compatible amb qualsevol altre ingrés, estimula el increment de la feina assalariada, doncs tothom es converteix en consumidor, els venedors poden donar sortida als seus productes i serveis i poden oferir més feina. La misèria material queda així eliminada.

Combinant les mesures del diner nominatiu i la renda bàsica, la delinqüència per raó de diner, que normalment omple les presons, disminueix dràsticament, doncs el diner nominatiu dificulta l'oportunitat de delinquir, mentre que la renda bàsica disminueix la necessitat de delinquir.

Dins el Sistema General, la Justícia és la titular de les xarxes monetàries telemàtiques. Aquesta és completament independent dels executius i legislatius de l'estat, i administra una part fixa dels seus pressupostos tant ordinaris com extraordinaris. Una justícia independent amb suficients recursos humans i materials permet ajudar a resoldre el més ràpidament possible els conflictes que es produeixen en el si de la societat, sense pèrdua de les necessàries garanties processals, fent que jutges i tribunals vencin millor la temptació del suborn.

Chaloux i Xirinacs enunciaren una hipòtesi de treball, només demostrable dins d'una economia científica fonamentada en el diner nominatiu, sobre la possible existència d'un [capitalisme comunitari](#) o bé comú mercantil. Una riquesa amagada, basada en els invents que ja no tributen drets de patent que, de verificar-se, podria permetre la invenció del diner necessari per nodrir la despesa pública, reduint els impostos a un mínim de prudència econòmica.

Dins la constitució d'un estat, les propostes del Sistema General constitueixen el fonament d'un veritable estat de dret i l'oportunitat d'una societat més justa. La seva successiva implantació en els diferents estats del món també pot ser un estímul per una creixent pacificació, a tots els nivells, de l'entera Humanitat.

Equip del Centre d'Estudis Joan Bardina.
Dimecres, 11 de novembre de 2015.

Enllaços originals:

<http://bardina.org/nw/escrits/la-moneda-i-la-constitucio-cat.htm>

<http://bardina.org/nw/escrits/la-moneda-i-la-constitucio-cat.pdf>

Lloc web original:

<http://bardina.org>